Béts.

Febr. 11-dikén, Gróf *Keglevits* Jósef Úr, az első Korona Örző, Ő Felségénél lévén, kérdi tőle a' Fejedelem: minémű végezés lett légyen a' Korona le vitelének ideje eránt? A' meg nevezett Gróf Úr így felelt az Ő Felsége kérdésére: úgy intéztük (úgy mond) Gróf *Pálfy* Károly fő Cancellárius-sal, hogy Febr. 18-dikán dél előtt indittassék ki *Bétsből*, ha Felségednek is úgy fog tetztzeni. Igen is, mondá Ő Felsége, hanem meg kivánom, hogy egéssz pompával szállittassék le *Budára*. Minekokáért 5 Nemes Magyar Testőrzőt, úgymint egy Kapitányt, és négy Hadnagyot; nem külömben 2 Udvari Titoknokot vegyenek magok mellé Gróf Uraimék (a' Korona Örzők). A' Nemes Magyar Testőrzőknek hárma, t. i. a' Kapitány, két Hadnaggyal eggyütt, menjenek elől, 4 lovas hintón. Ezt követtse eggy 6 lovas hintó, mellyen tsupán a' Korona legyen, az Orszáag' több drágaságaival (Clenodium) eggyütt, mellettek pedig mindúntalan 2 nemes Testőrző lovagoljon. A' két Korona Örzők, két Titoknokkal eggyütt, mindjárt a' Korona hintaja után menjenek, 4 lovas hintón: utánnok a' Komornyikok 's tselédek. Első nap háljanak *Köptsénben* a' H. *Eszterházi* Kastéllyában; más nap *Győr-*

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

ben a' Püspöknél; harmadik nap, ki térvén a' Pósta útról, vegyék útjokat *Eſztergom* felé, 's ott a' Káptalannál állíttsák meg éjtſzakára a' Korona hintaját; 4-dik nap le érhetnek *Eſztergomról Budára*, 's a' Korona Őrzők mind addig ott maradjanak, míg a' Korona helye tökélletesſen el nem készül, t. i. a' *Sz. Zsigmond* Kápolnája jobb óldalán lévő kerek Kápolnátskában. — Ezentúl az erántt is rendelést tett a' Fejedelem, hogy mind azon Vármegyékből *), mellyeken által fog ſzállíttatni a' Korona, Deputátus Urak jöjjenek ki eleibe a' ſzélekig, annak illendő fogadására. A' több tzeremoniát, jobban tudja (úgymond Ő Felsége) Gróf Uram, mint én. Azt is meg parantsoltatta Ő Felsége, hogy a' m[illegible]y helyeken Katonák fognak feküdni, azok is a' Korona mellé rendelteſſenek: ámbár Nemes Magyar Testőrzö akkor is fog mellette maradni. — Hólnap fog a' KORONA, a' Sz. ISTVÁN Palástjával, Kardjával 's a' t. az arra rendeltetett ládába bé tetetni; Tsötörtökön 10 ór. pedig útnak indíttatni. Minden Póstán 26 ló leſſz előre ki rendel-

*) Ezek *Moſon*, *Győr*, *Komárom*, *Eſztergom*, 's *Pest* Vármegyék.

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

delve. — A' le menendő Udvari Titoknokok Gróf *Pálfy* Jósef Úr, a' fő Cancellárius Úr öregebbik Fia, és *Néveri* Úr, Presidiális Szekretárius, az az, maga a' fő Cancellárius Úr mellett lévő Titoknok. — A' Nemes Magyar Testörzők közzül ezek fognak le menni: *Bátsmegyey*, *Stermenszky*, *Zsigárdy*, és *Rédel* Hadnagy Urak.

Febr. 12-dike éjtszakáján, igen rosszúl lett Ő Felsége: mellyre nézve elébbi szándékát meg változtatta *), és a' következendő napon, az ide való nagyobb Uraságoknak jelen létekben, dél előtti 12-d fél órakor, meg gyónt, 's az óltári Szentséget fel vette.

*) Úgy akarta t. i. a' jó szivü Fejedelem, hogy majd tsak a' Farsang el tölttével fogja a' gyónást, és a' Szentséggel való élést mindenek tudtára véghez vinni: ne hogy miatta hív Jobbágyai, a' magok múlattságaikban meg akadályoztassanak, sokan pedig meg is károsíttassanak; a' melly valóban most mindenik meg történt: mert mindjárt Febr. 13-dikán parantsólat adatott ki, hogy Ő Felségeért harmad napig közönséges Könyörgések tartassanak, a' melly idő alatt a' játék néző helyek zárva maradnak, a' Redutok, Bálok, muzsikák 's tántzok meg szűnnek. —,

Ráday Gyûjtemény
Jelzet: 778

— Ezen ſzomorú pompájú ſzent tzeremonie illy móddal kéſzült meg, 's ment véghez. Reggeli 8—9 óra felé, el járták az úgy nevezteteett Kammerfurirok, az Udvar emberei, minden nagyobb Uraságokat azzal a' jelentéſſel, hogy dél elötti 11 órára jelennének meg az Udvarban, mivel Ő Felsége a' Szentséggel akar élni. Ezen hir adásnak a' lett a' következése, hogy 11 óra tájban egymást érte a' temérdek hintó az Udvar körül. Az Uraságok öſzve gyülekezvén az úgy nevezteteett arany Szálába, abból ſzép renddel az Udvari Kápolnába mentek, a' honnan ismét a' Szentséggel eggyütt viſſza indúltak. A' Szentséget hozta az Udvari Plébánus, kit 6 Kaputzinusok, és ugyan annyi Augustiniánusok kisértek. Ezek után jött *Ferentz* fö Hertzeg, tsak magánoſſan; mivel a' fö Hertzegné, moſtani környül állásaihoz képest, meg nem jelenhetett. A' fö Hertzeget követték a' több jelen lévö Méltóságok, kik közzül a' titkos Tanátsos Urak mind égö gyertyákat tartottak kezeikben. Magához Ő Felségéhez nem ment bé ſenki, a' Szentséget vivö Plébánuson, és eggy Augustiniánuson Pater *Mártonon* kivül, a' ki gyóntató Papja Ő Felségének. Maga a' fö Hertzeg is tsak az ajtóban állapodott meg; a' több Méltóságok pedig a' már emlitett arany Szálában,

melly

Ráday Gyűjtemény
Jelzet: 778

melly mindjárt az Ő Felsége lakó Szobája mellett vagyon. Végbe menvén a' szent tzeremónia, hasonló pompával vissza vitetett a' Szentség a' Kápolnába, mint a' millyennel onnan ki hozatott vólt. — Ezen szomorú alkalmatosságra fel gyülekeztek sok fő Asszonyságok is. Az Uraságok között lehetett szemlélni a' két ősz Vezért, B. *Laudont*, és G. *Hadikot*, kik már mind ketten jobban vagynak. Jelen vóltak itt sok szép Húszár Tiszt Urak is, és többen 20 magyarossan öltözött Magyar Hertzegeknél 's Grófoknál.

Florentziába Febr. 6-dikán küldetett el a' Kurir, hová, éjjel nappal menvén, négy egész napok alatt érhetett el. *Leopold* nagy Hertzeget 21-dikre várják *Bétsbe*; még elébb *Maximilián* Hertzeget, és *Christina* H. Asszonyt, Férjével *Albert* Hertzeggel eggyütt.

Az Ő Felsége nyavalyája, mint szomorúan értettük, a' száraz betegségnek, valamelly hideggel járó neme. Gyakorta olly szív szorúlás vagyon Ő Felségén, 's úgy el fogódik a' mellye, hogy alig vehet lélekzetet. Ez, éjtszakának idején szokott rajta leg inkább meg esni. Nappal többnyire könnyebben vagyon, úgy annyira, hogy foglalatoskodik is. Azon nap is, mellyen a' Szentséget fel vette, két Testvérjének írt Leveleket, úgymint a' *Frantzia Országi*, és *Neápolisi*

Ki-

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

Királynéknak, és 3 ide való Minisztereknek tzédulátskákat.

Azon 4 Conferentz-Ministerek, kikre bizta az erötelenkedö Fejedelem ez idö szerént a' Státus Kormánnyát, mindjárt az Ö Felsége lakó szobája mellett tanátskoznak, hogy ha mit végeznek, azt leg ottan eleibe terjeszthessék Ö Felségének; vagy a' miben kivántatik, meg kérdhessék.

Az ide való Udvari Újságban ki vagynak téve kedves Hazánkbéli némelly Vármegyék Főispánnyainak betses neveik. Ezek azok:

Arad Vármegy. Főispánnya: *Almásy* Pál Úr.

Bihar Várm. Gr. *Teleky* Sámuel, Magyar és Erdély Országi Udvari Vitze Cancellárius Úr.

Borsod Várm. Gr. *Majláth*, Magyar és Erdély Országi Udvari Vitze Cancellárius Úr.

Csanád Várm. B. *Prónay* László Úr.

Esztergom Várm. Card. Primas *Batyányi* Jósef Úr.

Máramaros Várm. Gróf *Haller* Jósef Úr.

Nyitra Várm. Gr. *Forgáts* Miklós Úr.

Temes Várm. Főispánnya, és *Temesi* Gróf: Báró *Splényi* Úr.

Thúrótz

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

Thúrótz Várm. az örökös Főispány: B. *Révay* Simon Úr.

Tolna Várm. Gr. *Györy* Úr.

Unghvár Várm. Gróf *Sztáray* Filep János Úr.

Vas Várm. az örökös Főispány Herczeg *Battyáni* Lajos Úr.

Főispányi méltósággal lesznek:

Békes Várm. B. *Ortzi* Jósef Úr.

Beregh Várm. *Pogány* Lajos Úr.

Honth Várm. Gr. *Tzapáry* Pál Úr.

Szala Várm. Gr. *Eszterházi* Casim. Úr.

A' Gróf *Eszterházi* Imre Magyar Lovassainak kormányozó Obersterekké lett a' Reg. nek eddig volt Oberstlieut. ja *Dévay* Úr *). Az Oberstl. ságot utánna meg nyerte *Bon-*

---

*) Ob. *Dévay* Úrnak illyen méltó le irását olvassuk a' *Prágai* Újságban: Eggy ollyan Ember, a' kit nem csak különös vitéz érdemeiért; hanem a' maga szeretetre méltó személlyes tulajdonságáért is kedvell az egéssz Regement. Valahol lakott eddig ezen Úr, mindenütt szembe tünő bizonyságait adta a' vallás eránt, szin mutatás nélkül való buzgóságának, és eggy Emberek közzé illő Emberhez való maga viselésének, melly által Papnak, Katonának 's Polgárnak szivét magához hódította.

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

Bonbády Úr, kit az elsö Májorſágban Báró *Szentkereſzty* Úr váltott fel.

Erdélyben meg hirdettetett, hogy *Oláh* Orſzágnak mind az *Olt* vizén túl, mind pedig az innen való réſzéből, ſzabad léſzen ennekutánna, a' két kormányozó Hertzegeknek, *Coburg* és *Hohenlohe*-nak meg eggyezésekből, minden portékát által ſzállítani *Erdélybe*, valamellyek tsak nem éppen a' közönſéges eleſégek közzé tartoznak: mint p. o. gyapjút, bört, viaſzt, mézet, kordovánt, 's a' t. Marhát nem ſzabad ki vinni; de ſertéseket igen. — Nagy öſztön ez az *Erdély* Orſzági Kereskedöknek, hogy kettös nyereſéggel térhetnek viſſza ezentúl Oláh Orſzágból Hazájokba.

Brüſſzelből irják, hogy három felé mennek a' gondolatok, az *Auſtriai nevet* el hagyni kétzült Belgyiomban. A' Papſág akarja ugyan a' polgári ſzabadſágot; de a' mellett azt is, hogy a' *Római* Udvartól legyen függésben, még pedig vak függésben a' Tartomány. A' fö Nemeſſég olly igazgatás formáját kivánna, mint a' *Venétziai*, az az, hogy ö lenne minden mindenekben. —

A'

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

A' polgári Rend Frantzia Országot forgatja maga előtt mustráúl. A' Papságnak eszelője a' *Mekleni* Ersek; a' fő Nemességnek H. *Aremberg*. *Vandernoot* a' Polgársággal; *Vandermers* pedig a' Nemességgel tart. — A' külömbözö kivánságok egymásba ütköznek; és a' hármas visszás tzélokra vezetö útak is természet szerént kereszt utakká válnak. — *A' melly Ország magában meg hasonlik, el pusztúl az!*

Hollandia.

Az el múlt Jan. 20 dikán, kerülö Levelet küldött a' kormányozó Szék minden felé, hogy az esztendönként elöl fordúlni szokott Böjt, a' következendö Mártziusnak 17-dikén mostan is meg tartassék. Az emlitett parantsolatban illyen forma ki fejezésekkel él a' kormányozó Szék: „Az el múlt esztendöt kiváltképpen nevezetes esztendejévé tették ezen közönséges Társaságnak a' reánk vigyázott Isteni gondviselés jóságának szembe tünö bizonyságai. A' midön Europának sok részeit, a' Lakosok között támadott vissza vonások, a' Státusoknak sarkokból lett ki mozdíttatások, a' pusztító hadak, és a' rend kivül való szükség, zürzavarnak és nyomorúságnak nézö helyeivé változtatták: tölünk

a'

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

a' Mindenhatónak védelmező karja mind ezen gonoſzokat el fordította. Külső 's belső békeſſég és tsendeſſég vólt a' mi ſorsunk: a' kereskedés, melly a' mi boldogságunknak gazdag kútfeje, hova tovább nagyobb virágjában kezd lenni; a' téli időnek nagy réſzént engedelmes vólta ſokat könnyített a' ſzegényeken; és nagyot ſegített különöſſen az ollyan Polgárokon, kik tiſzteſſéges munkáik után várják élelmeket: arathatták végre ezen közönſ. Társaságnak minden Lakosai tellyes mértékben a' ſzabadságnak, bátorſágnak és a' bövſégnek *) édes gyümöltseit, eggy olly mérsékelt uralkodásnak árnyékában, a' mellynek sinór mértéke a' Tartomány állapotjának régi 's Törvényül lévő el intézése, és az okoſſág ſzava után való halgatás. — Igyekezzünk ezen alkalmatoſſágot arra fordítani, hogy az Égnek óltalmát esdekléseink által továbbra is Hazánknak meg nyerheſſük, és kérjük a' Mindenhatót, hogy oſzlaſſa el mind azon fellegeket, mellyek a' mi ideig való boldogſágunknak egét meg homályosítják, és

*) Annyi gabonát öſzve ſzedett vólt Hollandia, hogy még most is nagy bövſégiben vagyon annak; pedig már 10 millió nyereséget hajtott be belöle magának.

Ráday Gyűjtemény
Jelzet: 778

és ſzakaſſza végét mind azon egyenetlenſégeknek, mellyeket a' réſzre való hajlás okozott." — Magának a' kormányozó Széknek ezen intéséből nyilván ki tettzik, hogy éppen nem fundamentom nélkül valók azok a' ſok felöl való hír adások, mellyek ſzerént az úgy neveztetett Pátrioták nem egéſſzen úgy gondolkoznak még belöl, mint talám kivülröl mutatják magokat; söt inkább még most is titkos tanátskozásokat tartanak, miként emelheſſék fel fejeiket, mellyeket *II. Wilhelm* Pruſſziai Király hatalmas keze le nyomott vólt.

Bártsak ſzemek elöt tartanák a' Hollandusok ſzüntelen a' magok ſymbolumjokat: Concordia, res parvae creſcunt. *Az eggyeſſég a' kitsint is nagyrá neveli.* — De közönſéges Letzkéjek lehet ez minden más nagyobb és kiſſebb, akármelly névvel nevezendö Társaságoknak is.

Anglia.

Az el múlt Jan. 21-dikén kezdödött itt az Orſzág Gyülése (Parlament *), mellyben

---

*) Az *Angliai* és *Skótziai*, egy ſzóval *Nagy Britanniai* Orſzág Gyüléséröl (*Parliament*) most tsak

ben a' Király mindeneknek elötte illyen beszédet mondott a' *Felsö* és *Alsó* Ház Tagjaihoz a' maga Királyi Székiből:

„Uraim (*Mylords*) és Nemesek! (*Gentlemen*). A' miólta az Urakat itt az Ország Gyülésében utólszor láttam magam elött: a' szárazon való hadakozásnak folyamatja, és Európa külömbkülömbféle részeinek belsö álla-

---

tsak azt jegyezzük meg, hogy az a' *Királyból*, a' *Felsö* és *Alsó* Házból áll. Minden résznek egy Voksa vagyon, és a' három Voksoknak meg eggyezések nélkül nem lehet semmit meg állítani; ellenben a' mi egyszer azok által meg határoztatott, az Törvénnyé válik. A' felsö Házhoz tartoznak a' *Canterburyi* és *Yorki* két Érsekjei az Országnak, annak 24 Püspökjei; valami 200 *Angliai*, és 16 *Skótziai* Lordok, világi fö Nemesek. Az alsó Házban vagynak az *Angliai*, és *Skótziai* Grófságoknak, Városoknak, Helységeknek, ki kötö helyeknek, és a' két *Angliai* fö Oskoláknak, úgymint az *Oxoniuminak* (*Oxford*), és a' *Cantabrigiainak* (*Cambridge*) Deputátusfai szám szerént 558. Ezeknek Titulusok: *Gentlemen*, Nemesek. Az Ország Gyülése szokott rend szerént tartatni a' *Vestmünsteri* (Londonnak egy fö része) Királyi Palotában. A' két Háznak Szálja mindjárt egymás mellett vagyon; hanem a' felsöé egynehány gráditsokkal fellyebb esik; mint az alsóé.

Ráday Gyüjtemény Jelzet: 778

állapotja olly történeteket szült, a' mellyek az én figyelmetességemnek kiváltképpen való tárgyaivá lettek. A' midön azonban más Tartományok tsendességeknek fel bomlását valóságos meg illetődéssel szemlélem: mondhatom az Uraknak igen nagy meg elégedéssel, hogy minden külső Hatalmasságok arról tesznek engemet bizonyossá, hogy az én Országaim erántt jó gondolatokkal vagynak. Meg is vagyok győzettetve, hogy az Urak velem eggyütt háladatosságnak eleven érzékenységivel tellyesednek meg az Isteni gondviselésnek jósága erántt, a' melly az én alattam lévőket a' békességből hova tovább áradó áldásoknak, és azon meg betsülhetetlen hasznoknak birtokában meg hagyja, a' mellyeknek kútfeje a' mi Tartományunk dolgainak hozzá hasonlíthatatlan el intézése.

(Itt meg szóllitotta az alsó Ház Tagjait.)

Parantsolatokat adtam ki az eránt, hogy mind azon költségeknek Laistroma közöltessék az Urakkal, a' mellyek ezen esztendőben meg fognak kivántatni: és énnékem erős bizodalmam vagyon, hogy az Urak tellyességgel nem fogják ellenzeni mind azt, valamit a' Státus dolgai folytatásának külömbkülömb féle ágai meg kivánnak.

(Itt

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

(Itt ismét a' felsö 's egyszersmind az alsó Ház Tagjait szóllítja meg.)

Mivel az Országnak sok részeiben nem követték azon Rendeléseket, mellyeket az elöbbeni Ország Gyülése adott ki a' gabonával való kereskedés erânt: tehát méltán lehetett tőle tartani, hogy annyi gabona fog az Országból ki takarittatni, 's ellenben a' bé hordás annyira meg akadályoztatódni, hogy annak igen veszedelmes következései lehetnek. Ezen környül állások között el múlhatatlanúl szükségesnek láttam, hogy olly rendeléseket tegyek haladék nélkül, melylyeknél fogva némelly gabona nemeinek bé hozása meg könnyebbittessék; ki vitele pedig meg akadályoztassék *). E' végre egybe gyűjtvén az én titkos Tanátsomat, parantsolatot adtam ki, mellynek párját fogom közöltetni az Urakkal.

Tsu-

*) *Spanyol* Ország is jutalmakat tett fel azoknak, a' kik gabonát fognak az Országba bé szállitani; ellenben mindent el követ, hogy annak ki hordását meg akadályoztassa. Ennek oka, a' gabonának szűk vólta, mellyet érez az egész Ország. Még némelly Tartományokban különös Kommissiókat is állitott fel a' Király, bizonyos elöl kelő magános személyekből, a' kik tellyes erejekből vigyázzanak reá, hogy a' szükség felette el ne hatalmazzon. — Ország Attyákhoz illó gondoskodás!

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

Tsupán a' még az én kivánſágom, hogy az Urak mind azon tárgyokról lejendő tanátskozásokban, mellyek figyelmeteſſégeknek méltó tzéljai fognak lenni, ennek utánna is olly buzgúságokat bizonyíttsák meg a' köz jó eránt, mint a' millyent mutattak mind ekkoráig; a' mellynek boldog következései a' közönſéges jövedelemnek ſzaporodása, a' kereskedésnek, 's a' tartománybéli kézi mesterſégeknek terjedése, és az én népemnek közönſéges boldogſága.

El végezvén a' Király a' beſzédet, ki ment az Orſzág Gyüléséből: a' két Ház is el oſzlott, és a' ſzokás ſzerént mindeggyikben meg ſzólalt eggy egy Lord, a' felsőben ugyan Lord *Falmouth*; az alsóban pedig Lord *Valletort*, és a' Királyhoz intézendő köſzönetet vittatták, mellyre mind a' két Ház reá is állott. — Lord *Falmouth* ſzavai között nevezeteſſek kiváltképpen ezek: „Igazán fájlalja a' Király, hogy olly egyenetlenſégek uralkodnak a' ſzomſzéd Tartományokban, mellyek minket is ſzánakozásra indíthatnak, jóllehet más réſzről nem igen érdemlik meg ők azt, és bizonyos tekinteteben nem lehet meg elégedés nélkűl ſzemlélni, hogy azok, a' kik mindég kéſzek vóltak a' mi ſzerentsétlenſégeinket magok haſznokra fordítani, most önnön magok kéntelenítteteik azokat tapaſztalni."

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778

Az egéſſz tengeri ereje Angliának állott vólt az el múlt eſztendőnek utolsó napján 420 külömbkülömbféle nagyſágú hajókból. — Azt meg kell engedni Angliának, hogy első a' tengeri Hatalmaſſágok között.

Kitsinben múlt el, hogy ſzerentsétlenſég nem érte a' Királyt az el múlt Jan. 21-dikén. Tudniillik a' mint éppen az Országgyülésébe ment vólna a' maga lakó Palotája kertjén kereſztül; történt, hogy eggy obsitos Hadnagy, a' ki már régóltától fogva adta jeleit eſzelőſſégének, egy nagy darab követ lökött a' Király kotsija felé; de ſzerentsére még is csak az ajtaja fáját találta annak. Ezen boldogtalant leg ottan meg fogták, kérdőre vonták, és úgy találták, hogy egéſſz bolond. — Az illyen példa fel ſerkenthetné az Anglusokat annyival is inkább, mivel e' már második *), hogy nagyobb gondjok legyen az ollyan ſzerentsétlenekre, a' kik elméjekben lett meg háborodások által, meg ſzűntek azok lenni valósággal, a' kiknek láttzanak külsőképpen. — Az ész teſzi az embert.

*) Már egyſzer eggy eſzeveſzett Aſſzony ſzinte reſztül ſzúrta a' Királyt.

Hétfőre virradóra igen roſſzúl lett Ő Felsége: ugyan azért Hétfőn reggel maga kivánta az utólsó Kenetet.

Költ *Bétsben*, Febr. 16. napj. 1790.

Ráday Gyűjtemény Jelzet: 778